SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1858

av Maria Stockhaus (M)

Politiska vildar

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga hur regelverket kan förändras så att mandat som innehas av ledamöter som lämnar det parti för vilket de valdes kan återgå till det berörda partiet under innevarande mandatperiod och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Vart fjärde år väljer svenska folket ledamöter till riksdagen samt till region- och kommunfullmäktige. Väljarna röstar i första hand på politiska partier och på kandidater som representerar partiernas värderingar, politik och program.

Under senare år har det förekommit ett antal fall där folkvalda företrädare under pågående mandatperiod har lämnat det parti för vilket de valdes. I vissa fall har de anslutit sig till ett annat parti, medan de i andra fall har fortsatt sitt uppdrag som partipolitiskt obundna ledamöter, så kallade politiska vildar.

När en folkvald lämnar det parti som han eller hon valdes för uppstår frågor om respekt för väljarnas vilja och för det mandat som partiet erhöll i valet. Många väljare har röstat utifrån partiets politik och förtroende för partiet snarare än för den enskilda kandidaten. Ett partibyte eller utträde ur partiet under mandatperioden kan därför uppfattas som att den politiska representation som väljarna avsett förändras utan att väljarna ges möjlighet att ta ställning till förändringen i ett nytt val.

Samtidigt bygger det svenska demokratiska systemet på principen om det fria mandatet, vilket innebär att en folkvald ledamot inte juridiskt är bunden av sitt partis beslut eller ställningstaganden. Frågan om hur balansen mellan det fria mandatet och väljarnas förväntningar bör se ut förtjänar därför att analyseras närmare.

Det finns skäl att utreda om nuvarande regelverk är ändamålsenligt eller om förändringar bör övervägas. En sådan utredning bör bland annat pröva möjligheten att ett mandat återgår till det parti för vilket ledamoten valdes om ledamoten lämnar partiet under mandatperioden, samt analysera vilka konsekvenser olika modeller skulle få för det fria mandatet och för väljarnas förtroende för det demokratiska systemet.

Maria Stockhaus (M)